

Аналітичний звіт
про результати соціологічного
дослідження

“Екологічні проблеми
та перспективи
розвитку міста Ніжин”

м. Ніжин 2016 рік

ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ

Соціологічне дослідження «Екологічні проблеми та перспективи розвитку міста Ніжин» проводилося в рамках проекту «**Місцеві плани дій в галузі довкілля та енергетики (LEAPs) задля сталого розвитку, енергетичної диверсифікації та громадянської активності громад України**», що здійснюється за підтримки Державного Департаменту Сполучених Штатів Америки та здійснюється Регіональним Екологічним Центром для Центральної та Східної Європи (РЕЦ)

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розроблення Місцевого плану дій в галузі довкілля та енергетики міста Ніжина та залучення місцевих громад до вирішення проблем в сфері природокористування.

Форма дослідження – опитування з допомогою друкованої анкети, онлайн анкетування через гугл форму та соціальні медіа. Респонденти – це жителі м. Ніжин Чернігівської області. Вибірковим методом було опитано 760 жителів міста у різних мікрорайонах.

Обсяг вибіркової сукупності: Вибірка формувалася за критеріями:

- **статі** (чоловіки, жінки);
- **віку** (18-25 років, 26-50 років, 51-65 років та більше 65 років);
- **освіти** (загальна середня або середня технічна, незакінчена вища освіта, вища освіта (бакалавр або магістр), післядипломна освіта або додаткова освіта);
- **трудового статусу** (студент, робітник, підприємець, службовець, безробітний, домогосподарка, сільськогосподарський працівник, пенсіонер).

Допустима похибка вибірки не перевищує 3%.

Опитування респондентів проводилося з 20 квітня по 29 квітня 2016 р. В якості інструментарію використовувалась універсальна анкета. Дані анкет вносилися особисто інтерв'юером в день опитування після цього вони потрапляли в мережу Інтернет для обробки відповідною програмою.

Об'єктом дослідження була громадська думка жителів міста Ніжин щодо пріоритетних екологічних проблем в місті.

Предметом дослідження була оцінка жителями Ніжина екологічної ситуації в місті та перспектив розвитку екологічної сфери.

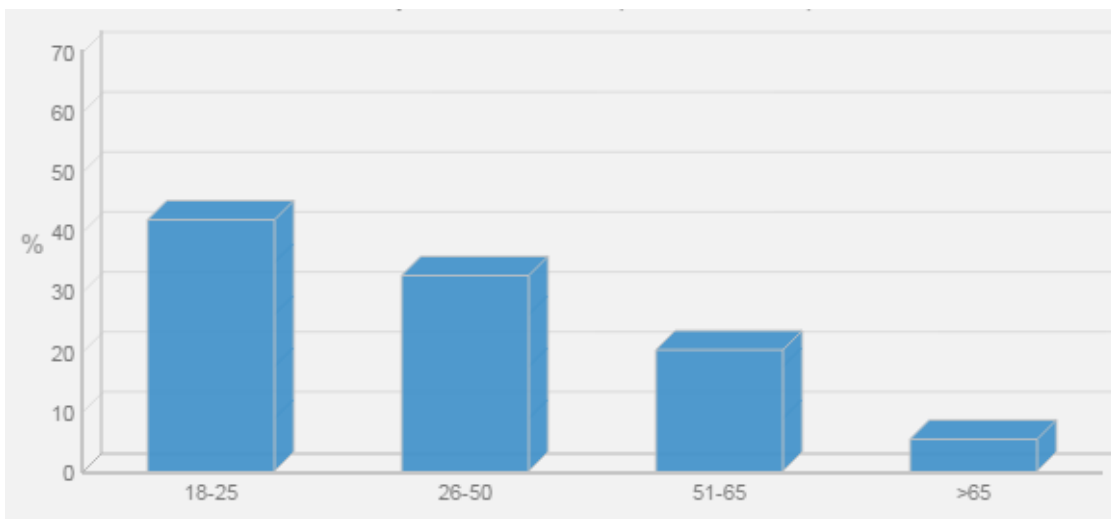
REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER

Мета дослідження полягала в з'ясуванні поточного стану ситуації та головних екологічних проблем міста, а також потенціалу розвитку міста для написання локального плану дій LEAPs.

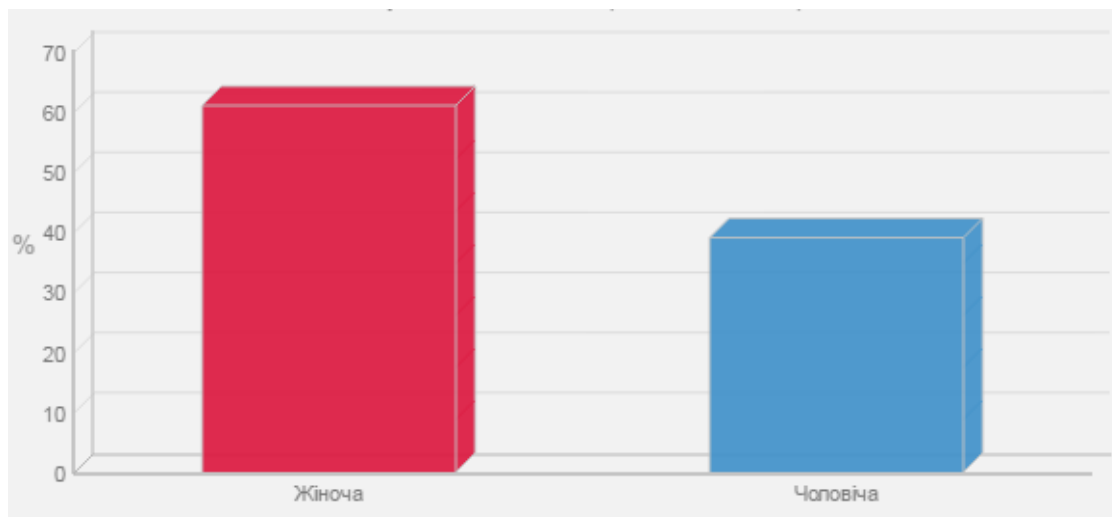

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

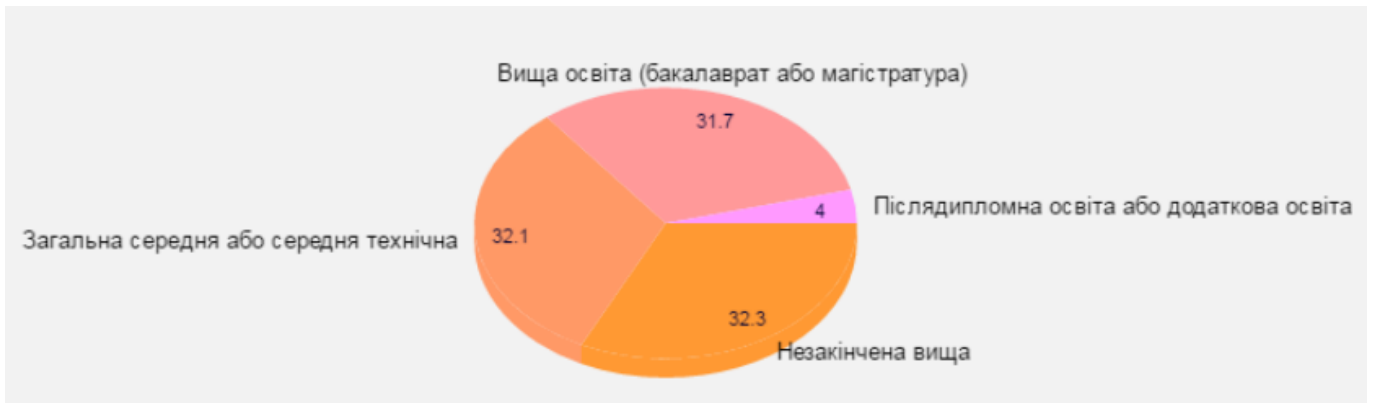
В опитуванні взяли участь **760 жителів** міста Ніжин Чернігівської області віком від 18 років. З них **38,9% чоловіків** і **61,1% жінок**. **712 респондентів** було опитано методом особистого інтерв'ювання і **48 респондентів** – електронним он-лайн анкетуванням. В опитуванні взяли участь громадяни таких вікових груп: **18-25 років (41,9%)**, **26-50 років (32,6%)**, **51-65 років (20,3%)** та **старше 65 років (5,2%)**. Зауважимо, що найактивнішими учасниками опитування є люди молодого та середнього віку (18-25 років та 26-50 років) – студенти, службовці, підприємці.

Вік

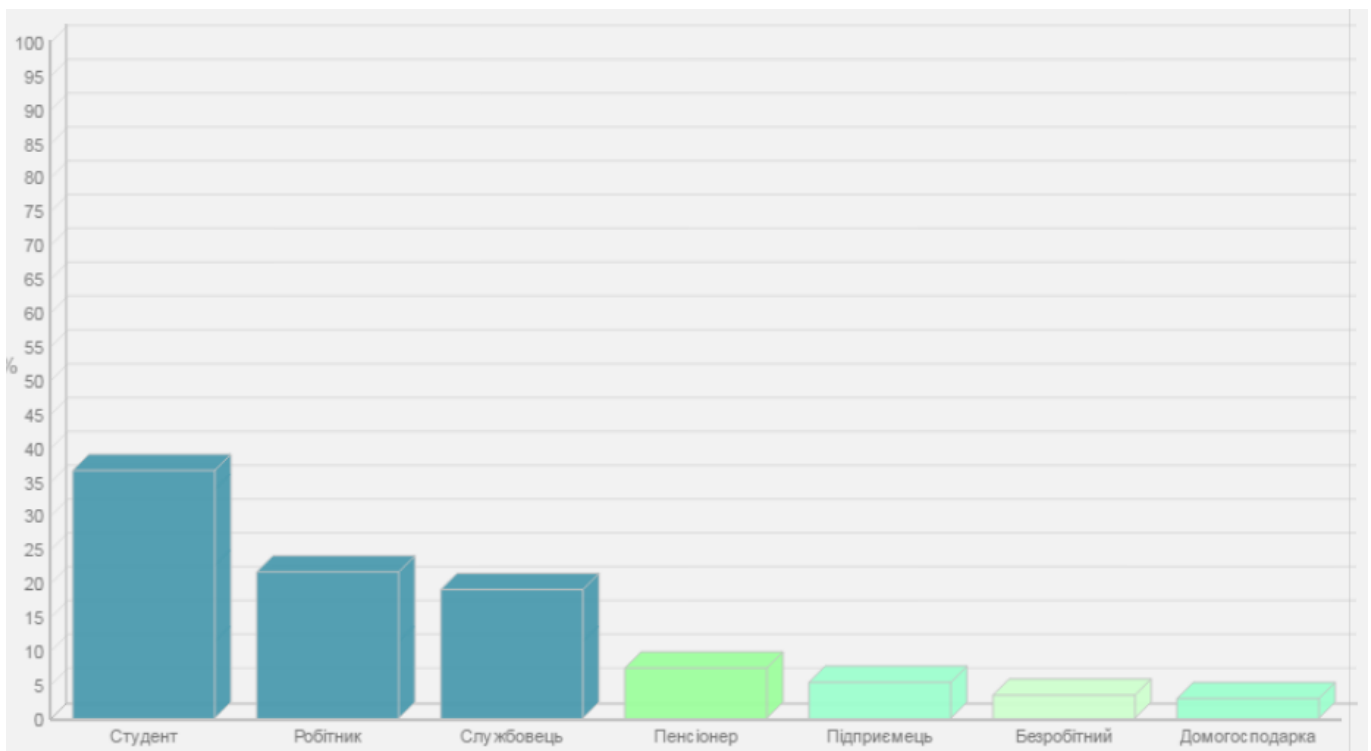

Стать

Освіта

Серед опитаних були громадяни, які мали загальну середню або середню технічну освіту (44,38%), вищу освіту (38,22%), незакінчену вищу освіту (15,54%), та післядипломну або додаткову освіту (1,86%)

Трудовий статус

За трудовим статусом інтерв'юери розділилися так:

36,6% - студенти

21,6 – робітники

19% - підприємці

7,4% - пенсіонери

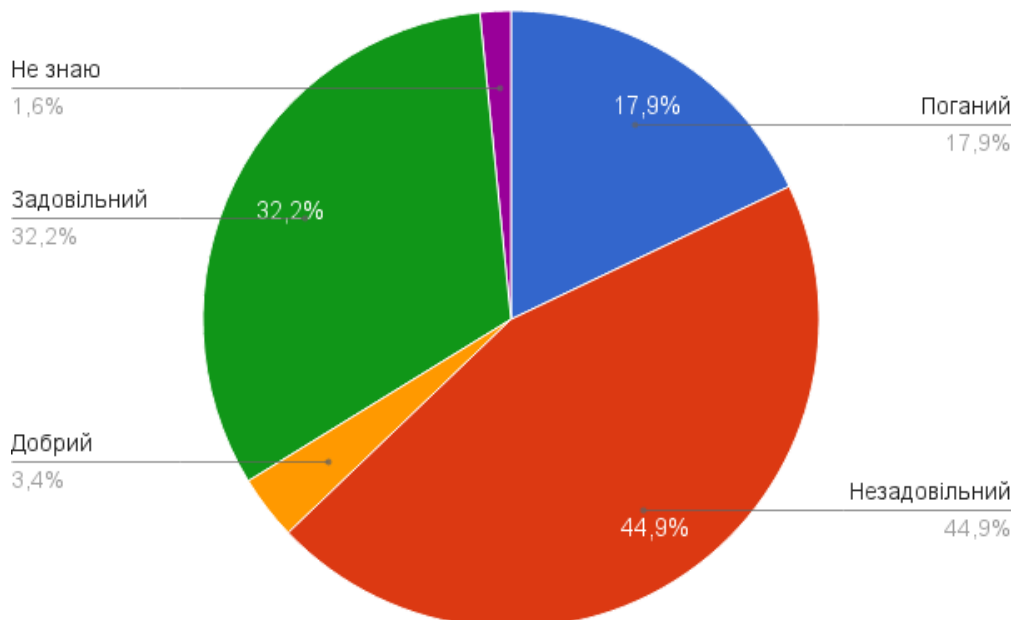
5,3% - службовці

3,4 % - безробітні

Це свідчить про те, що більшість опитаних – це соціально активні люди, які вже вкладаються фінансово у розвиток міста (податки, користування інфраструктурою тощо).

ЕКОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ НА ДАНИЙ МОМЕНТ

Більшість опитаних (44,9%) вважають стан навколишнього середовища на даний момент у місті незадовільним, 17,9% - поганим. Ще 32,2% - задовільним. І тільки 3,4% вважають, що в місті Ніжин добрий стан довкілля.

Стан навколишнього середовища

Основними проблемами навколишнього середовища (можна було обирати не більше 5 варіантів) респонденти вважають:

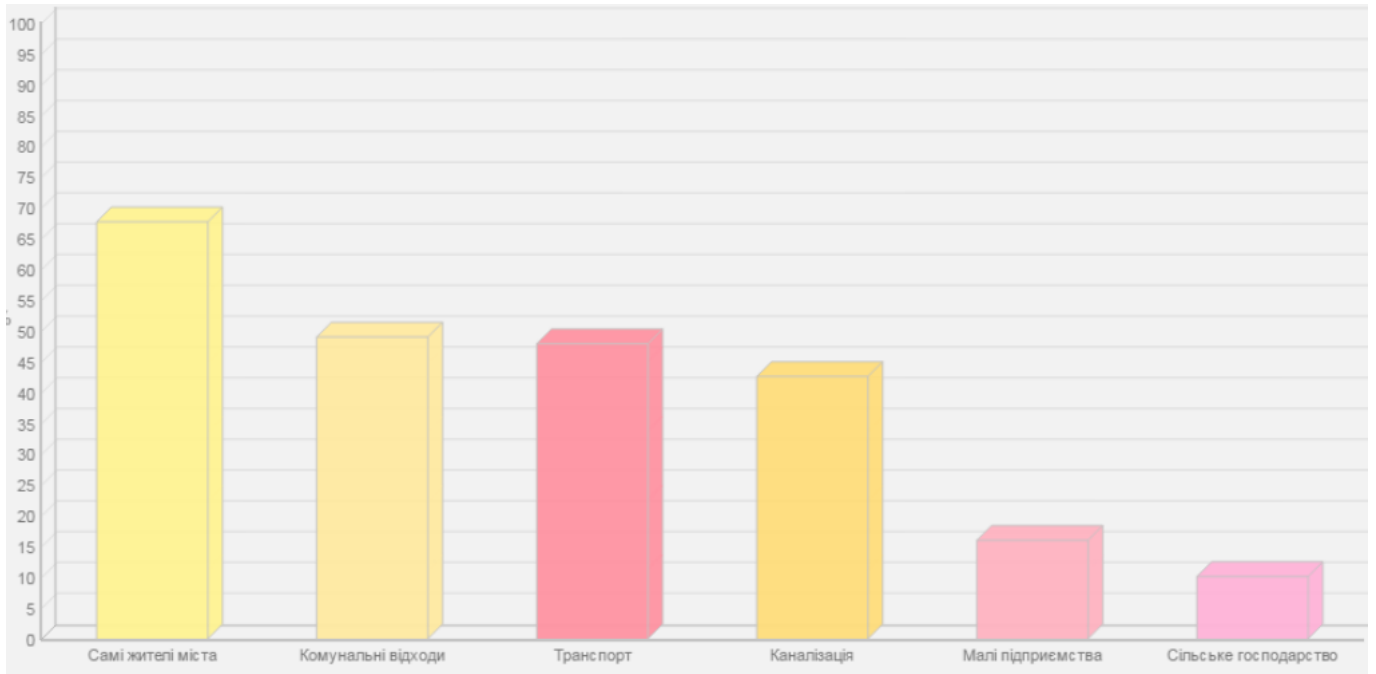
Основні проблеми навколишнього середовища

- Погана якість місцевих доріг, тротуарів, брак місця для паркування (79,6%);
- Збір та утилізацію сміття, стихійні сміттєзвалища, загальна засміченість міста (70,8%);
- Якість питної води (53%);
- Якість води в річці (49,2%);
- Незадовільна робота або відсутність комунальних служб (33,2%);
- Відсутність догляду за громадськими зеленими територіями (21,00%);
- Каналізаційні стічні води (18,9%)

Вищезазначені дані свідчать про те, що для жителів міста Ніжин проблема поганої якості доріг та тротуарів є найбільш актуальною, разом з цим вона є загальнонаціональною. Як наслідок, погані дороги тягнуть за собою збільшення споживання палива та збільшення викидів CO₂. Майже на одному рівні з даною проблемою за результатами опитування визначені проблеми збору та утилізації сміття, стихійні сміттєзвалища, загальна засміченість. Ну і останнє 5-те місце – незадовільна робота комунальних служб.

Основні забруднювачі навколишнього середовища (можна було обрати 3)

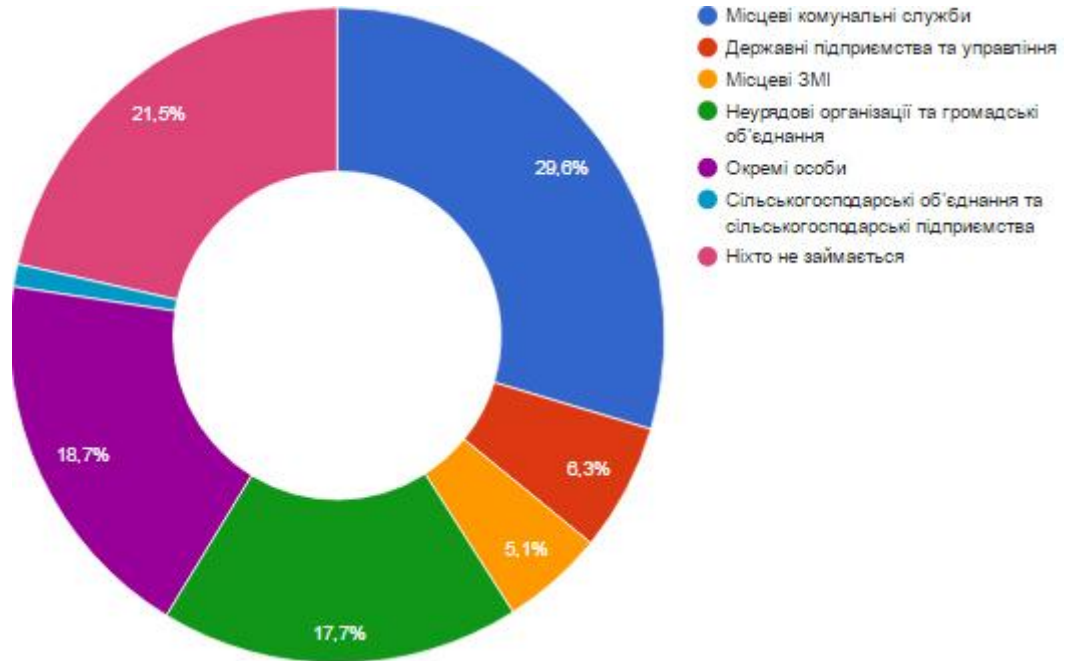

Основні забруднювачі навколишнього середовища

Основними забруднювачами навколишнього середовища респонденти назвали самих жителів міста (67,7%), що є досить самокритичним, комунальні відходи (49%), транспорт (47,9), каналізацію (42,6%), малі підприємства – 16%, сільське господарство – 10,1%.

Хто нині займається вирішенням проблем в галузі охорони навколишнього середовища?

Хто на вашу думку найбільше займається вирішенням проблем екології

На запитання «Хто нині займається вирішенням проблем в галузі охорони навколишнього середовища?» найбільша кількість опитаних (29,6%) відповіла - місцеві комунальні служби, у той же час 21,5% відповіли, що ніхто не займається цим питанням. Крім того, 18,7% вважають, що цю роботу виконують окремі особи, а 17,7% - неурядові організації та громадські об'єднання, 6,3% - місцеві комунальні служби, а також 5,1% - місцеві медіа. Такі результати можуть свідчити про низьку обізнаність та поінформованість мешканців міста щодо вирішення проблем екології або про низьку пріоритетність вирішення екологічних негараздів у громаді міста.

«Якщо б у Вас з'явилася проблема, пов'язана зі станом навколишнього середовища, куди б Ви б звернулися для її вирішення в

Куди ви звернетесь у випадку для вирішення проблеми з навколишнім середовищем

Респонденти обрали такі відповіді:

19,3% - в комунальне підприємство;

19% - до місцевого департаменту екології;

16,1% - не став би нікуди звертатися (на практиці це найбільш розповсюджено);

14,9 % - в місцеві ЗМІ;

10% - в неурядову організацію;

8,4% - до місцевої інспекції;

5,8% - в місцевий офіс управління природоохоронною діяльністю.

Тобто досить висока довіра в таких питаннях до комунальних та державних природоохоронних служб. У той же час, є простір для розвитку місцевим

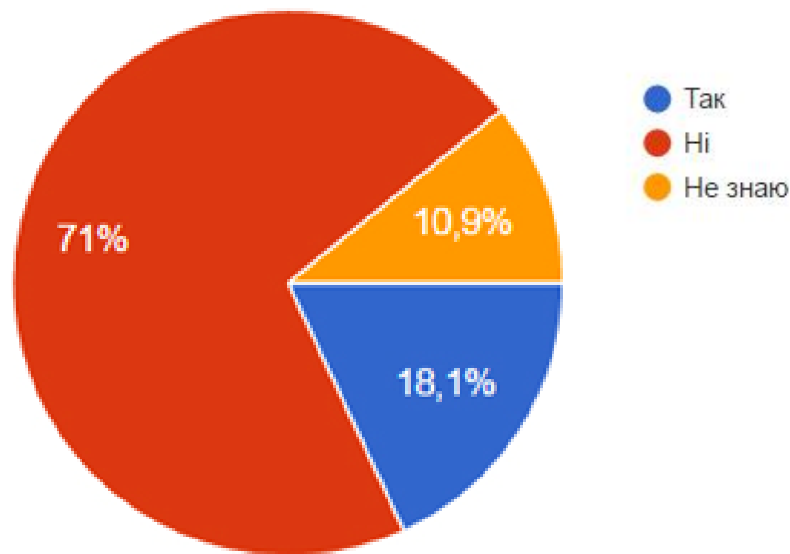

НГО. Доклавши певних зусиль, екологічні активісти також можуть здобути довіру у місцевих мешканців.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТА ІНФОРМУВАННЯ

Абсолютна більшість опитаних (83,5%) вважають, що місто повинно мати свою стратегію розвитку. Цікаво що 18,1% опитаних вважають, що знають хоча б одну ціль стратегії розвитку міста. Проте 71% респондентів невідома принаймні одна ціль стратегії, що свідчить про низьку поінформованість населення щодо напрямків розвитку міста.

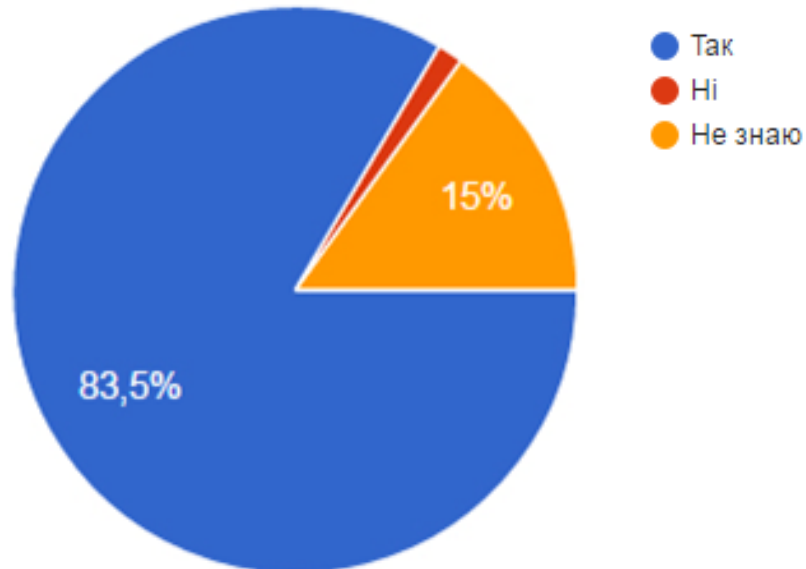
Чи знайомі Ви хоча б з однією ціллю стратегії розвитку міста?

Жителі вважають, що така стратегія місту просто необхідна – 83,5% респондентів відповіли ствердно.

Чи необхідна місту стратегія розвитку

Також слід зазначити, більшість жителів Ніжина вважають, що нинішній розвиток міста або дуже мало погоджений з ними (37%) або зовсім не погоджений (28,9%). В основному узгоджений – вважають 15,4 % опитаних. Повністю узгодженим з їхньою думкою вважають лише 1,4% опитаних.

Чи погоджений теперішній розвиток міста з Вашими потребами?

Розділилися думки респондентів щодо того, що має бути основою майбутнього розвитку міста. Оскільки місто Ніжин завжди славилось своїми промисловими потужностями, то 33,2% опитаних бачать Ніжин промисловим містом, а велика кількість опитуваних (21,5%) – містом, що виробляє екологічно чисту продукцію. 13,2% опитаних вважають, основою майбутнього розвитку міста має бути сільське господарство, майже чверть (21,5%) опитаних вважають, що слід розвивати в місті туристичну галузь та 7,3% - інформаційні технології. І лише 2,5% опитаних переконані, що мисливство та ловля риби є пріоритетним напрямком розвитку міста.

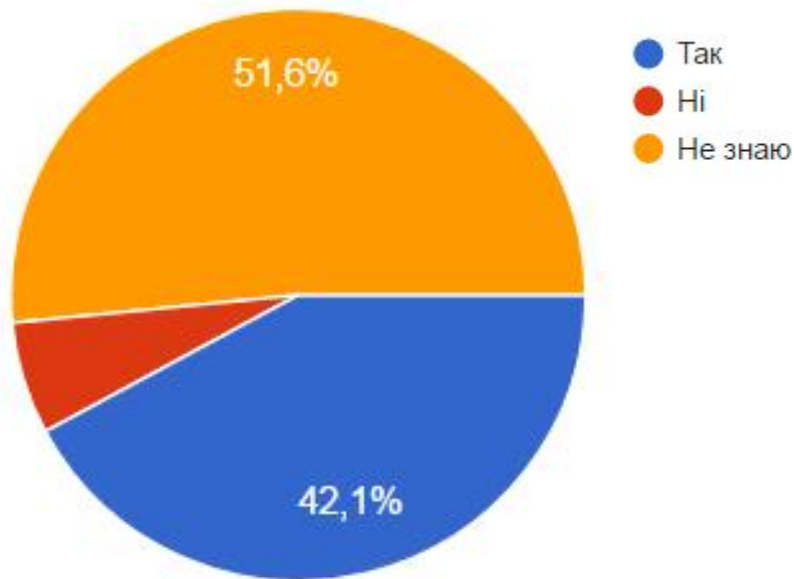
Що повинно стати основою майбутнього розвитку міста?

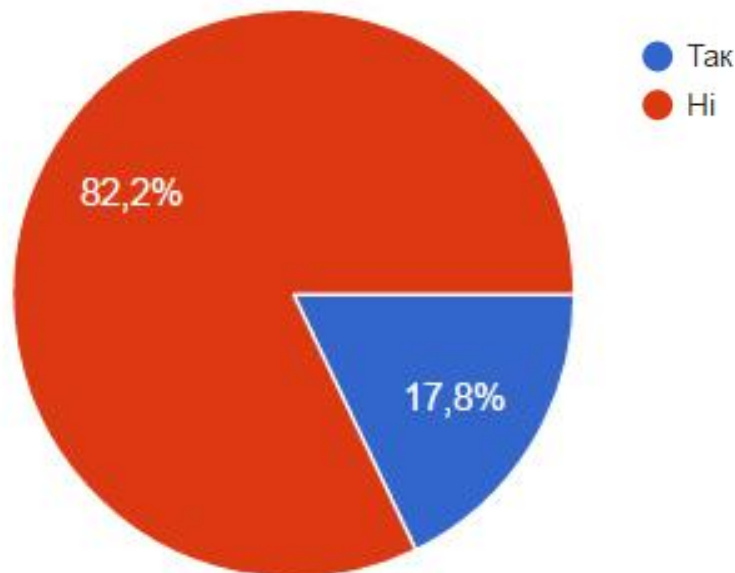
Думки мешканців міста щодо напрямків майбутнього розвитку

Чи є у Вашому місті особа/служба, що займається охороною навколишнього середовища?

Чи знаєте Ви якусь неурядову організацію, або об'єднання, яке активно займається питаннями охорони навколишнього середовища

Хочемо звернути Вашу увагу на те, що мешканці міста Ніжина продемонстрували не надто високу обізнаність у місцевій екологічній політиці. Так на запитання **«Чи є у Вашому місті особа/служба, що**

займається охороною навколишнього середовища?» 42.1% респондентів відповіли що така особа/служба є, 6.3% вважають що такої служби немає, а більшість – 51.6%, не знають є така служба/особа в Ніжині чи ні.

Також з роботою місцевих ГО люди в основному не дуже ознайомлені. Про що свідчать наступні відповіді. 82,2% не знають жодної неурядової організації, яка займається питаннями екології. Однак, навіть тим, які начебто знають, дуже важко назвати конкретну організацію.

Проте, серед названих організацій варто виділити **«Мама-86»** - 70.1% респондентів назвали саме цю організацію.

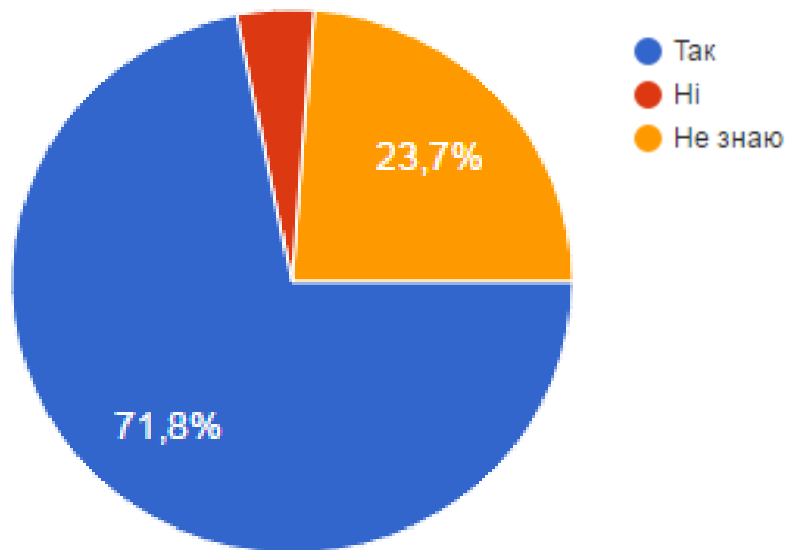
Також респонденти називали такі громадські організації та об'єднання: **«GreenPeace», «Студреспубліка», ГО «СМАРТ», профком НДУ ім. Гоголя, ГО «Планета добра», ГО «Ніжин», ГО «Наті», Партія зелених, об'єднання «Самопоміч».**

Рівень поінформованості населення

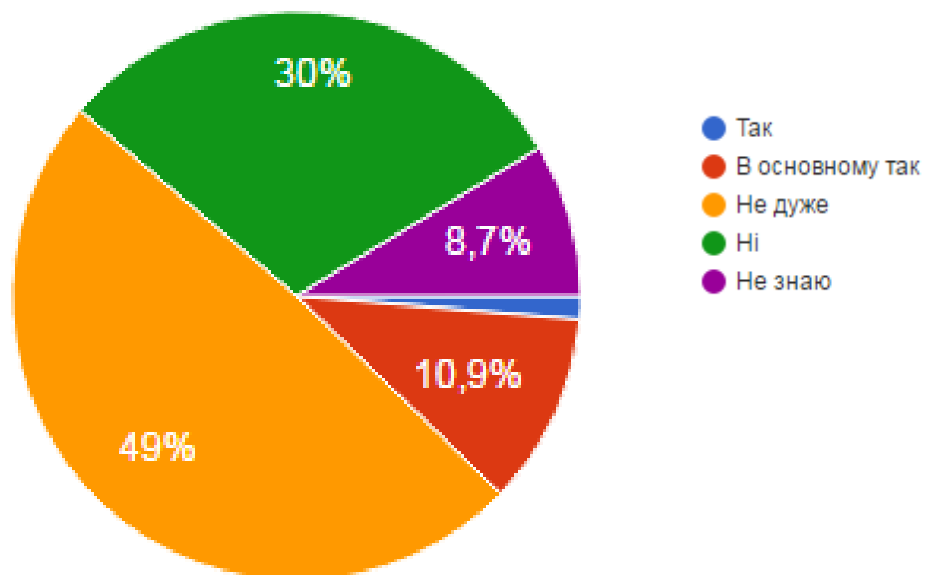
Слід наголосити, що опитані мешканці показали невдоволеність рівнем інформування щодо проблем навколишнього середовища. Загалом 79% опитаних не дуже, або зовсім не задоволені тим, якою мірою така інформація подається. Лише 1,3% респондентів задоволені в повній мірі рівнем інформування населення про стан довкілля в місті. Водночас 71,8% опитаних зазначили, що хотіли б бути більш поінформованими з цього питання.

Хотіли б Ви бути більш проінформованими про стан довкілля у Вашому місті?

Чи задоволені Ви рівнем інформації про стан навколишнього середовища у місті?

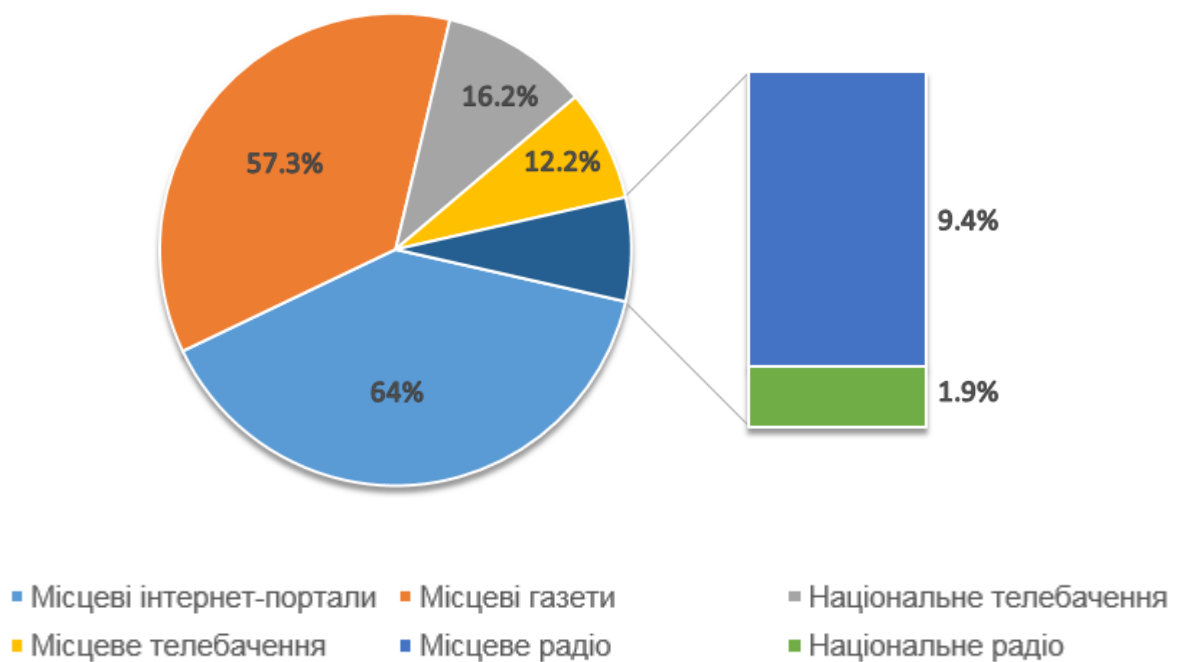

Яким чином Ви отримуєте інформацію про стан навколишнього середовища у Вашому місті?

На сьогодні основними джерелами інформації про стан довкілля для жителів Ніжина є місцеві Інтернет-портали (64%) та місцеві газети (57.3%).

Це свідчить, що обравши дані джерела комунікації, органи влади та НГО мають більше шансів донести потрібну інформації до широкого загалу.

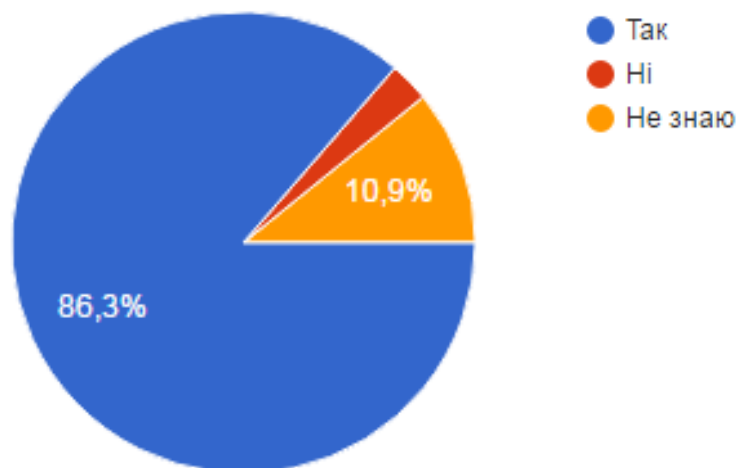
Звідки мешканці міста отримують інформацію про стан навколишнього середовища

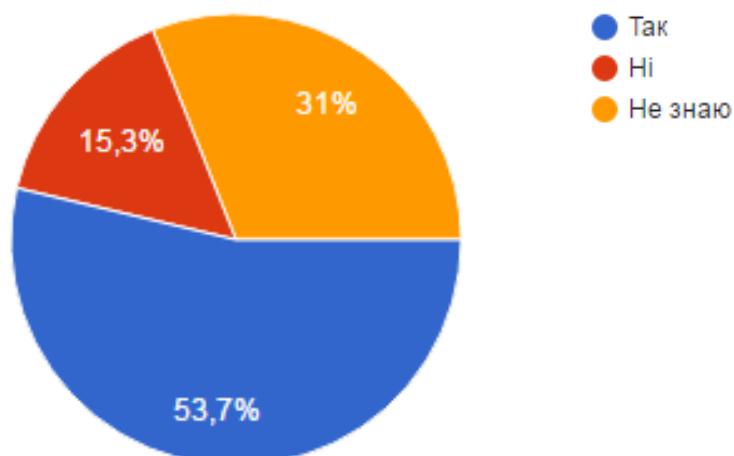
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Абсолютна більшість респондентів (86,3%) впевнені, що безпосередня участь громадян в процесі прийняття рішень, що мають вплив на навколишнє середовище міста, є важливою. А 53,7% готові добровільно долучитися до роботи з вирішення деяких екологічних проблем міста, і це вселяє оптимізм. Адже, своїми позитивними діями можна схилити на цей бік також і ті 31% людей, які ще не знають чи готові долучитися до вирішення екологічних негараздів міста.

Чи необхідна безпосередня участь громадян в процесі прийняття рішень, що мають/матимуть вплив на навколишнє середовище міста?

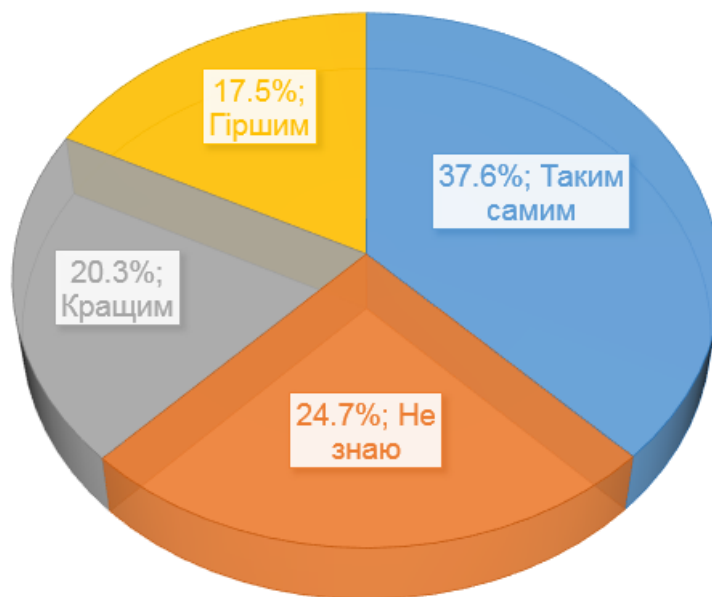
Чи готові Ви добровільно долучитися до роботи з вирішення деяких екологічних проблем міста, Вашого району?

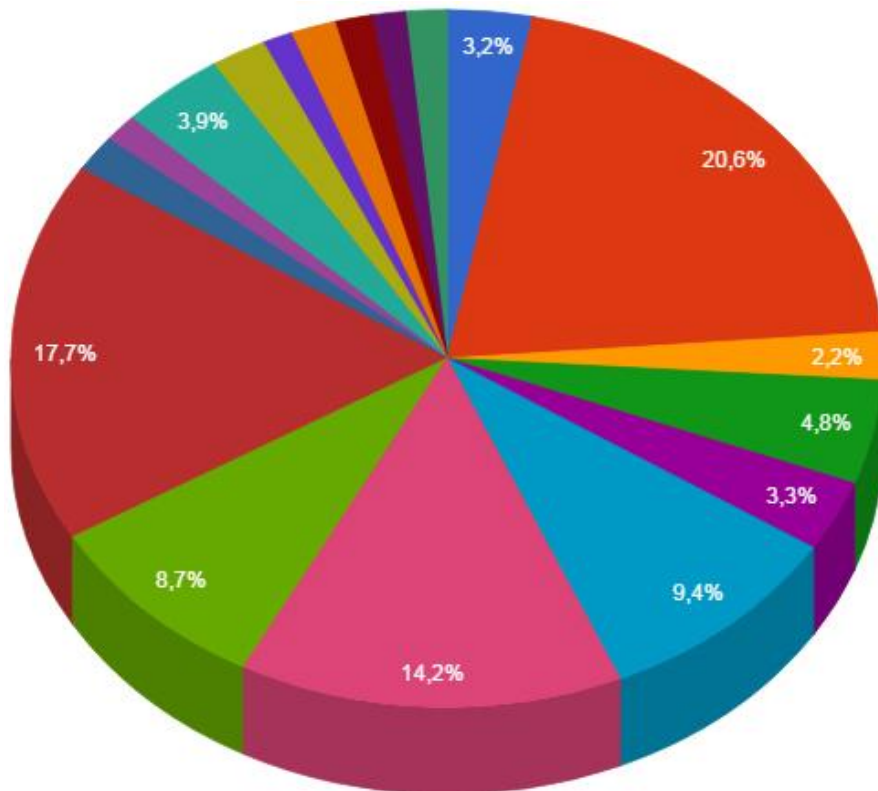
Настрій на майбутнє у жителів Ніжина можна назвати помірно позитивним: 20.3% вважають, що стан навколишнього середовища стане кращим, поряд з цим, 37,6% опитаних переконані, що стан довкілля залишиться таким самим. Не вірять у покращення та налаштовані песимістично, вважають що ситуація тільки погіршиться - 17.5%. Майже чверть респондентів (24,7%) не ризикнули прогнозувати екологічне майбутнє міста, тому обрали варіант відповіді «не знаю».

**Яким, на Вашу думку, буде стан навколишнього середовища
Вашого міста в найближчі 5 років?**

Три найгостріші екологічні проблеми міста

- Шум
- Збір та утилізація сміття
- Промислові стічні води
- Каналізаційні стічні води
- Якість повітря
- Якість води в річці
- Якість питної води
- Незадовільна робота або відсутність комунальних служб
- Погана якість місцевих доріг, тротуарів, брак місця для паркування
- Брак інформації та недостатня відкритість та прозорість екологічної (природоохоронної) діяльності
- Нераціональне, нецільове використання комунальних земельних ділянок
- Відсутність догляду за громадськими зеленими територіями, парками, скверами і лісосмугами
- небезпечні відходи (медичні, хімічні, промислові, радіоактивні та інші)
- Надмірне використання гербіцидів і пестицидів
- Стан існуючих об'єктів для туризму та рекреації
- Урбанізація, зростання міст; міське планування, забудова, несанкціонована забудова
- Проблема захисту культурних цінностей
- Проблема захисту природних ресурсів і заповідних місць
- Інше...

Наостанок, респондентам пропонувалося обрати три проблеми, які на їх думку є найгострішими. В цьому випадку пріоритетом для жителів Ніжина є проблема збору та утилізації сміття (20,6%), проблема поганої якості місцевих доріг, тротуарів, брак місця для паркування (17,7%), якість питної води – 14,2%, далі – якість води в річці (9,4%) та каналізаційні стічні води (8,7%).

У підсумку, екологічною проблемою №1 жителі Ніжина вважають все ж таки **Збір та утилізацію твердих побутових відходів**. І це, на їх думку, перше за що потрібно братися та спільно вирішувати всій громаді.

У свою чергу, «Еколтава» як організація, що займається, зокрема, і вирішенням проблем поводження зі сміттям у Полтавській області, можемо сказати, що вирішення цієї проблеми може бути дуже успішним, коли свої зусилля об'єднає влада, громада та бізнес. Вже за рік активної спільної роботи можна досягнути значних результатів: збільшення кількості переробленого сміття, зменшення кількості несанкціонованих звалищ, підвищення екологічної свідомості мешканців (особливо дітей та молоді завдяки навчальним закладам). А позитивні результати надихають на подальшу роботу у вирішенні проблем та створення комфортного урбаністичного простору.

Бажаємо громаді Ніжина натхнення, рішучості та людських і матеріальних ресурсів на шляху до ще більш туристично привабливого, чистого та комфортного міста. Нехай план, напрацьований в рамках проекту LEAP, буде якнайшвидше втілений в життя!

м. Ніжин, 18 травня 2016 року